

Fikreta Fetahović

UTJECAJ TURSKOG JEZIKA NA SEMANTIČKU ADAPTACIJU RIJEČI PERZIJSKOG PORIJEKLA U BOSANSKOM JEZIKU

Sažetak

Cilj ovoga rada je prikazati utjecaj turskog jezika na semantičku adaptaciju riječi *perzijskog porijekla u bosanskom jeziku*. U uvodu rada dat je kratak historijski pregled odnosa *perzijskog, turskog i bosanskog jezika*. Nakon toga slijedi dio sa poredbenom semantičkom analizom u kojoj su prikazani persizmi koji su zadržali svoje izvorno značenje u turskom i bosanskom jeziku, kao i oni u kojima je došlo do parcijalnih ili potpunih semantičkih pomjeranja. U navedenim primjerima prikazana su izvorna značenja u *perzijskom, turskom i bosanskom jeziku*.

Ključne riječi: persizmi, perzijske riječi, turcizmi, orijentalizmi, posuđenice

Uvod

Bosanski jezik u svom leksičkom sastavu sadrži veliki broj riječi tuđeg porijekla, a među njima značajno mjesto pripada i riječima orijentalnog porijekla. Ove su riječi različitim putevima i u različita vremena ulazile u naš jezik, ali se taj proces primarno odvijao preko osmanskog turskog jezika kao posrednika, te se stoga nazivaju turcizmima. Međutim, naučno je precizniji termin orijentalizam, budući da sve te riječi ne pripadaju samo turskom leksičkom fondu, nego je među njima i veliki broj arabizama, pa i persizama (Haverić, Šehović 2017: 11). Orientalizmi su u najvećem broju posuđivani tokom vladavine Osmanskog carstva u Bosni i Hercegovini u vrijeme direktnih kontakata sa turskim jezikom i kulturom.

Prema Škaljićevom rječniku Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku naš jezik "sadrži 8.742 riječi (izraza) sa 6.878 raznih pojmova" (Škaljić 1979: 23). U odnosu na turski i arapski jezik, leksika perzijskog porijekla zastupljena je u najmanjem obimu – u Škaljićevom rječniku Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku zabilježena je ukupno 1.031 riječ perzijskog porijekla, dok je u knjizi Riječi perzijskog porijekla u bosanskom jeziku, autorica Đenite Haverić i Amele Šehović, zabilježen broj od 1.808 osnovnih riječi i izvedenica, od kojih su 842 osnovne riječi. Ovaj srazmjerno manji broj riječi perzijskog porijekla u odnosu na druga dva jezika sasvim je opravdan budući da između govornika perzijskog i bosanskog jezika nije bilo direktnih kontakata (Haverić, Šehović 2017: 12).

Turski jezik, također, u svom leksičkom sastavu sadrži veliki broj posuđenica, među kojima su najbrojniji arabizmi, galicizmi, a zatim i persizmi. Persizme u turskom jeziku vezujemo za vrlo bliske kulturološke, historijske, ekonomske i političke veze ovih dviju zemalja. Interferencija između turskog i perzijskog jezika bila je dugotrajna i vrlo intenzivna. Perzijanci su imali velikog intelektualnog utjecaja na život i razvoj turskog naroda. Taj se utjecaj opaža u svim elementima osmanske civilizacije, u svim granama njihove umjetnosti (arhitekturi, muzici i pjesmi), a stigao je do njih preko seldžučkih Turaka. Brojne perzijske riječi ušle su u turski jezik zahvaljujući dugogodišnjem plodnom književnom stvaralaštvu na perzijskom jeziku a najviše zahvaljujući divanskoj književnosti. Usmenim putem persizmi su posuđivani putem obrazovanja (naročito vjerskog obrazovanja u tekijama), upoznavanjem sa novim zanatima i drugim vještinama, običajima i slično (Çağatay, Kuban 1998: 53). Prema podacima turskih rječnika izdatih od strane Turskog lingvističkog društva persizama u modernom turskom jeziku ima oko

hiljadu i tristo (Dursunoğlu 2009: 132). Taj broj je bio znatno veći za vrijeme Osmanskog carstva kada je turski jezik bio pod utjecajem arapskog i perzijskog jezika. Međutim, nakon jezičnih reformi za vrijeme Atatürkove revolucije, čiji je primarni cilj bio purizacija turskog jezika od stranih riječi, taj broj je znatno smanjen.

Dakle, brojne riječi perzijskog porijekla ušle su u bosanski jezik preko osmanskog turskog kao jezika posrednika. Cilj ovog rada je analizirati značenja leksike perzijskog porijekla u bosanskom jeziku i prikazati utjecaj osmanskog turskog jezika na njihovu semantičku adaptaciju. Pokušat ćemo prikazati da li je do semantičke promjene došlo u jeziku posredniku, odnosno osmanskome turskom jeziku, ili je do nje došlo tek prilikom njenog ulaska u naš jezik. Kao korpus istraživanja za ovaj rad korišteni su etimološki rječnici turskog jezika u kojima su popisane posuđenice iz perzijskog i iz drugih jezika. Od popisanih persizama odabrani su oni koji se koriste u našem jeziku, a došli su nam većinom preko osmanskog turskog.

Semantička analiza posuđenica

Svako jezičko posuđivanje prate i različite pojave na semantičkoj razini jezičke strukture. Sudeći prema brojnosti radova iz ove oblasti, pojave vezane za značenje riječi veoma privlače lingvističku pažnju, osobito ako govorimo o posuđenicama, što je razumljivo ako se složimo da je "semantičko usklađivanje" najvažniji elemenat adaptacije u leksičkom posuđivanju. Dakle, sve pojave vezane za značenje u tijesnoj su vezi sa leksičkim pojavama, ali je za pravilno razumijevanje ukupnih leksičko-semantičkih odnosa neophodno i uključivanje funkcionalno-stilskog, stilističkog i sociolingvističkog aspekta. Leksički i semantički plan su općenito u međuovisnom odnosu samim time što riječi ne dobivaju svoje značenje samo od rečenice ulazeći u njene granice nego imaju i svoje značenje izvan rečenice i kad zatreba primjenjuju ga u rečenici. Takvim odnosom se naravno ne umanjuje značaj koji za leksičko-semantičke i stilske-semantičke pojave i procese ima aktualizacija riječi u datom kontekstu (kontekstualna značenja). Naprotiv, sve su ovo elementi koji se međusobno dopunjuju i samo tako omogućuju da se determiniraju u prave i potpune semantičke vrijednosti svake lekseme. Nijanse u značenju kao i stanovita manja ili veća semantička pomjeranja nerijetko su rezultat utjecaja različitih ekstralingvističkih činilaca. U svakom slučaju, treba znati da izbor jezičkih izražajnih sredstava u govoru ovisi prije svega o semantičkim vrijednostima određenih leksičkih jedinica u jeziku, ali da takav izbor ima i svoja sociolingvistička određenja. Prema tome, ne samo leksički fond već i semantički nivo jezičke strukture nalaze se i općenito, ali je to kod posuđenica osobito naglašeno, pod snažnim utjecajem ukupnog jezičkog razvitka, određene epohe i aktuelne literarnojezičke tradicije, sredine i promjena u društvenom razvoju (Vajzović 1999: 165).

Semantička analiza persizama pokazuje da se one nakon potpune integracije u turski jezik, a zatim i u bosanski jezik, manje više ponašaju analogno ostaloj leksici. Persizmi koji su se često upotrebljavali dobili su šire mogućnosti kontekstualne primjene, pa su bili izloženi uglavnom djelimičnim, ali u nekim slučajevima i potpunim semantičkim pomjeranjima kako u turskom, tako i u bosanskom jeziku.

Utjecaj turskog jezika na semantičku adaptaciju riječi perzijskog porijekla u bosanskom jeziku

Perzijske riječi od momenta preuzimanja iz perzijskog jezika u jezik primalac, osmanski turski, a zatim u bosanski jezik, bile su podložne različitim jezičkim procesima i na putu do potpune integracije prošle su kroz razne adaptacije na morfološkom, fonološkom i semantičkom nivou.

U ovom poglavlju bit će prikazano do kojih je sve semantičkih promjena i pomjeranja u značenju došlo kod riječi perzijskog porijekla tokom njihovog ulaska u bosanski jezik. Pokušat ćemo prikazati da li je do semantičke promjene došlo u jeziku posredniku, odnosno osmanskome turskom jeziku, ili je do nje došlo tek prilikom njenog ulaska u naš jezik. Iako se semantičke promjene ne mogu uvijek sagledati u potpunosti, a sa sigurnošću se ne može utvrditi ni njihov etimološki semantički razvoj niti motiviranost nekih promjena u značenju (Vajzović 1999: 175).

Prema Rudolfu Filipoviću, u analizi semantičke adaptacije ovih riječi razlikuje se primarna od sekundarne adaptacije. Primarna semantička adaptacija obuhvata nultu semantičku ekstenziju (prema kojoj nema razlike u značenju između modela i replike) i suženje značenja po broju i u polju (koje se bazira na promjeni od više značenja na jedno značenje ili od općeg značenja na specijalizirano). Sekundarna adaptacija obuhvata proširenje značenja po broju i u polju koje je uvjetovano dužom upotrebom posuđenica u jeziku primaocu (Filipović 1986: 65). U sekundarnu adaptaciju spada i potpuna nepodudarnost semantike.

Primarna semantička adaptacija

Primarna semantička adaptacija "podrazumijeva preuzimanje tuđe riječi u onom značenju kakvo je zahtijevao trenutni jezički kontekst i potrebe jezika primaoca. U takvim slučajevima je najčešće riječ o nultoj semantičkoj ekstenziji, što znači da ne postoji nikakvo semantičko pomjeranje u smislu promjene značenja, model = replika, pri čemu značenje modela može u replici biti eventualno, samo suženo ili specijalizovano, a ne prošireno ili promijenjeno" (Vajzović 1999: 167). U sljedećim primjerima ćemo prikazati persizme koji nisu promijenili svoje izvorno značenje ni u jeziku posredniku, niti u jeziku primaocu.

Nulta semantička adaptacija

Ako uporedimo značenja perzijskih riječi sa značenjima u kojima se te riječi upotrebljavaju u turskom i bosanskom jeziku, možemo doći do zaključka da je najveći broj ovih riječi doživio nultu semantičku ekstenziju. To znači da je posuđenica zadržala svoje izvorno značenje u jeziku posredniku i jeziku primaocu. Takve persizme ćemo prikazati kroz nekoliko sljedećih primjera:

čehra (perz. čehre چهره) – 'lice, fizionomija' (NS, 2002)

(tur. çehre) 'lice, fizionomija' (OTS, 2007)

badem (perz. bādām بادام) – 'badem' (NS, 2002)

(tur. badem) – 'badem' (OTS, 2007)

hefta (perz. hafte هفته) – 'sedmica, period od sedam dana' (NS, 2002)

(tur. hafta) – 'sedmica, period od sedam dana' (OTS, 2007)

zembilj (perz. zanbīl زنبیل) – 'korpa za nošenje namirnica' (NS, 2002)

(tur. zenbil) – 'korpa za nošenje namirnica' (OTS, 2007)

mejhana (perz. meyḡāne میخانه) – 'kuća u kojoj se pije i prodaje vino' (OTS, 2002)

(tur. meyhane) – 'kuća u kojoj se pije i prodaje vino' (OTS, 2007)

Suženje (restrikcija) značenja

Izvjestan broj perzijskih posuđenica u bosanskom jeziku upotrebljava se u suženom značenju. U ovom dijelu ćemo prikazati primjere u kojima je došlo do semantičke restrikcije u samom jeziku posredniku, tj. u osmanskome turskom, a mi smo ih primili nakon izvršene semantičke promjene. To ćemo prikazati u sljedećim primjerima:

Imenica *abdest* (perz. ābdast آب دست) jeziku ima više značenja: 'voda kojom se peru ruke i lice; pranje prije obavljanja molitve, abdest: 'ogrtač za kišu, klozet, vješt, sposoban, čestit, čedan' (Haverić, Šehović 2017: 105). Ova riječ prešla je u osmanski turski jezik u obliku *abdest* u značenju 'ritualno pranje prije molitve; ukor; distribucija' (OTS, 2007). U bosanskom jeziku preuzeto je samo značenje 'ritualno pranje prije molitve'.

Imenica *leš* (perz. lāš لاش) u perzijskom jeziku ima više značenja, a to su: 'truplo, leš, mrtvo tijelo; strvina, crkotina; star, mršav i nemoćan (čovjek ili životinja); magarić'. U osmanskom turskom jeziku ova riječ ima značenje: 'leš, mrtvo tijelo životinje, strvina; nemoćna životinja'. U bosanskom jeziku preuzeto je značenje: 'leš, mrtvo tijelo čovjeka ili životinje, strv, strvina' (Haverić, Šehović 2017: 106).

Kod nekih posuđenica je došlo do semantičkog suženja značenja u jeziku primaocu. Dakle, riječ je zadržala ili djelomično proširila izvorno značenje u osmanskom turskom, ali je u bosanskom jeziku došlo do suženja značenja. To ćemo prikazati sljedećim primjerima:

Imenica *dergah* (perz. dargāh درگاه) u perzijskom jeziku znači: 'prag, prag na vratima' (NS, 2002). U osmanskom turskom došlo je do proširenja značenja ove riječi: 'mjesto gdje se obavlja molitva; vrata velikaša, prostor pred vratima velikaša, kapija; tekija' (OTS, 2007). U bosanskom jeziku, u odnosu na osmanski turski, došlo je do suženja značenja: 'vrata velikaša, prostor pred vratima velikaša; tekija' (Zeriislam, 2003).

Imenica *durbin* (perz. dūrbīn دوربین) u perzijskom jeziku ima značenje: 'dalekovidan, vidljiv; pronicljiv; dvogled' (NS, 2002). Ova riječ prešla je u osmanski turski jezik u obliku *dūrbūn* u istim značenjima (OTS, 2007). U bosanskom jeziku je preuzeto samo značenje 'dvogled'.

Imenica *čaršija* (perz. čārsū چارسو) u perzijskom jeziku ima dva značenja: 'raskrsnica, raskršće; čaršija, mjesto u centru grada gdje se nalaze dućani' (NS, 2002). U osmanskom turskom riječ je u istom obliku *čarsu* zadržala ista značenja (OTS, 2007). Međutim, u bosanskom ova riječ je preuzeta samo u značenju 'čaršija'.

Imenica *meza* (perz. maze مزه) u perzijskom jeziku ima više značenja, a to su: 'meza; ukus, aroma; slast, zadovoljstvo; korist, dobit' (Haverić, Šehović 2017: 104). U osmanskom turskom jeziku riječ ima značenje: 'meza, zakuska; ukus; zabava' (OTS, 2007). U bosanskom jeziku riječ ima samo jedno značenje, a to je: 'meza, zakuska'.

Imenica *saz* (perz. sāz ساز) u perzijskom jeziku ima nekoliko značenja, a to su: 'prikladan; red, urediti; muzički instrument saz' (NS, 2002). U osmanskom turskom za ovu riječ postoji čak jedanaest značenja: 'trska; muzički instrument saz; komplet; majstorija; oprema za konje; red; obuka; snaga; korist; sličnost; lukavstvo' (OTS, 2007). U bosanskom jeziku ova riječ ima samo jedno značenje, a to je: 'saz kao muzički instrument'.

Imenica *hodža* (perz. xāǧe خواجه) u perzijskom jeziku ima više značenja, a to su: 'učenjak; gospodin, ugledna osoba' (NS, 2002). Osmanski jezik zadržao je sva značenja ove riječi (OTS, 2007). U bosanskom jeziku imenica je preuzeta u značenju vjerskog učenjaka, odnosno 'hodža, imam'.

Imenica *derviš* (perz. darwīš درویش) u perzijskom, kao i u osmanskom turskom, ima sljedeća značenja: siromašan, beskućnik; derviš, muslimanski mistik, sufija (NS, 2002: OTS, 2007). U bosanskom jeziku preuzeto je samo drugo značenje, a to je: 'sufija, derviš, muslimanski mistik'.

Riječ *zerde* (perz. zarde زرده) u perzijskom jeziku znači: 'žute boje, zlatne boje; šafran' (NS, 2002). Ova riječ prešla je u osmanski turski u obliku *zerde* u značenju: 'slatko jelo od riže začinjeno cimetom i šafranom; šafran; žučkast' (OTS, 2007). U bosanskom jeziku riječ se odnosi samo na 'slatko jelo od riže začinjeno cimetom i šafranom'.

Sekundarna semantička adaptacija

U sekundarnoj semantičkoj adaptaciji dešavaju se brojni i kompleksni semantički procesi na primarno adaptiranoj replici, koja se potpuno integrisala u jezik primaoca, tj. u bosanski jezik. Tako integrisana posuđenica, pod utjecajem leksičko semantičkog sistema jezika primaoca, odnosno bosanskog jezika, izložena je različitim semantičkim procesima, koji se dešavaju ne samo usljed jezičkih, nego i drugih, brojnih ekstralingvističkih faktora, kao što su historijsko-politički, civilizacijski i drugi faktori. Na taj način, na terenu jezika primaoca, stvaraju se uvjeti, za povećanje obima općeg značenja i posuđenica iz primarne semantičke adaptacije ulazi u stadij sekundarne adaptacije, koji se odlikuje različitim vidovima semantičke ekstenzije, kao što su proširenje značenja u broju i u značenjskom polju i djelimična ili potpuna nepodudarnost semantike (Haverić, Šehović 2017: 108).

Proširenje (ekstenzija) značenja

Nakon što se posuđenica integrirala u jezik primaoca, ona se počinje upotrebljavati u govoru kao i svaka druga domaća riječ. To vremenom dovodi do širenja obima njenog značenja ili semantičkog polja u kontekstualnoj upotrebi značenja. Širenje značenja kao posljedica sve šire i slobodnije upotrebe posuđenica sa prvobitno vrlo precizno određenim značenjem, vezano je uz sredinu ili područje jezika primaoca i od toga direktno zavisi promjena tog značenja (Filipović 1986: 171). Kroz sljedeće primjere ćemo pokazati kako je došlo do semantičkog širenja replike u odnosu na njen model.

Riječ *divan* (perz. *dīwān* دیوان) potiče iz srednjevjekovnog perzijskog jezika, iako neki izvori navode da je riječ porijeklom iz arapskog jezika. Ova imenica u perzijskom jeziku ima dva značenja: 'carsko vijeće; pisane zbirke pjesama nekog pjesnika' (NS, 2002). U osmanskome jeziku zadržana su ista značenja (OTS, 2007). U bosanskom jeziku imamo nekoliko značenja za ovu riječ: 'carsko vijeće; govor, razgovor; kauč, sofa, vrsta sjedaljke'. Također, od ove imenice nastao je i glagol *divaniti* u značenju govoriti po duši.

Riječ *bostan* (perz. *būstān/būyistān* بوستان/بویستان) u perzijskom jeziku znači: 'vrt, cvjetnjak'. U osmanskome turskom došlo je do proširenja značenja ove riječi: 'bašta, vrt; bostan (zajednički naziv za dinje i lubenice)'. Ova značenja su se zadržala i u bosanskom jeziku: 'lubenica i dinja; mjesto gdje raste bostan, bostanluk, vrt' (Haverić, Šehović 2017: 109).

Semantička nepodudarnost

U izvjesnom broju posuđenica došlo je potpune promjene, koje se odnose "na potpunu izmjenu 'označenog' što rezultira novim jezičkim znakom, jer stvara nov odnos između osnovnih komponenata tog znaka" (Vajzović 1999: 179). Kroz sljedeće primjere ćemo pokazati kako su neke posuđenice potpuno promijenile svoje izvorno značenje.

Riječ *nargila* (perz. *nārgil* نارگل) u perzijskom jeziku znači: 'kokos, kokosova palma, kokosov orah, indijski orah' (NS, 2002). Ova riječ prešla je u osmanski jezik u obliku *nargile* u istom značenju (OTS, 2007). Međutim, kasnije je u turskom jeziku došlo do promjene značenja ove riječi, a to je: 'naprava za pušenje naročite vrste duhana; rashlađeni duhanski dim prolazi kroz krivudavu cijev uronjenu u staklenu bocu sa vodom' (Haverić, Šehović 2017: 113). Vjerovatno je ovo ime dobila jer se *nargila* prvobitno pravila od kokosove ljuske. Riječ je sa turskog prešla na balkanske jezike, te druge europske jezike.

Riječ *šiša* (perz. *šīše* شیشه) potiče iz perzijskog jezika u značenju: 'flaša, staklena boca ili bokal' (NS, 2002). Riječ je prešla u osmanski jezik u obliku *şışe* u istom značenju (OTS, 2007). Ova riječ je neologizam u našem jeziku i znači 'duhan u posudi *nargile*', te se koristi kao sinonim

za riječ nargila ("Nargila", 2021). Vjerovatno je u naš jezik došla preko engleskog, jer se ista u savremenom turskom jeziku koristi samo u značenju 'flaša'.

Riječ pamba (perz. pambe پنبه) u perzijskom jeziku znači 'pamuk' (NS, 2002). Riječ se koristila u osmanskome jeziku u obliku penbe u proširenom značenju: 'pamuk; ružičast' (OTS, 2007). U bosanskom jeziku ova riječ preuzeta je samo u značenju 'ružičast', a najčešće se koristi u funkciji ženskog vlastitog imena Pemba. Ovaj primjer nam ukazuje na potpunu semantičku nepodudarnost u odnosu na jezik davalac.

Riječ huja (perz. χūy خوی) na perzijskom jeziku znači: 'karakter, svojstvo, osobina, ćud'. U osmanski jezik je prešla u obliku huy u istom značenju. Međutim, u bosanskom jeziku je došlo do potpune promjene značenja ove riječi, a to je: 'ljutnja, srdžba, gnjev, bijes, arsuzluk' (Haverić, Šehović 2017: 112). Otuda i pridjev hujevit - 'ljut, nervozan, srdit'.

Riječ ravanija (perz. ravḡanī روغنی) u perzijskom jeziku znači: 'ulje, prženo u ulju, mastan' (NS, 2002). U osmanski turski riječ je prešla u obliku revani u značenju: 'dragocjen; tradicionalni kolač od griza, brašna i jaja koji se nakon pečenja zalije agdom' (OTS, 2007). U bosanskom jeziku riječ je preuzeta u značenju 'tradicionalni kolač od griza, brašna i jaja koji se nakon pečenja zalije agdom'.

Zaključak

Bosanski jezik, poput svih drugih svjetskih jezika, ima veliki broj riječi stranog porijekla među kojima orijentalizmi, a samim tim i persizmi, zauzimaju značajno mjesto. Oni su dio historije, ali i dio savremene stvarnosti. Persizmi su u turskom jeziku posuđivani tokom nekoliko vijekova i sačuvani su u znatnoj mjeri i do današnjeg vremena. Ove lekseme su u različita vremena ulazile u naš jezik primarno preko osmanskog turskog jezika kao posrednika. Iako je većina riječi perzijskog porijekla ušla u naš jezik preko osmanskog turskog, u ovom radu smo prikazali i novu riječ koja je nedavno ušla u naš jezik kao rezultat novih trendova u svijetu. To je riječ šiša koja je ušla u naš jezik preko savremenog turskog ili engleskog, a perzijskog je porijekla. Leksika perzijskog porijekla predstavlja jezičko bogatstvo naših dijalekata i standardnojezičkog izraza. O brojnosti persizama u našem jeziku, kao i u turskom jeziku, svjedoči i istraživani korpus, etimološki rječnik turskog jezika, u kome se one javljaju u velikom broju. Na građi iz korpusa pokušali smo analizom i poređenjem značenja riječi spoznati utjecaj osmanskog turskog jezika na semantičku adaptaciju leksike perzijskog porijekla u bosanskom jeziku.

A analizom građe, može se zaključiti da smo značenja riječi perzijskog porijekla preuzeli iz osmanskog turskog jezika, bilo da se radi o preuzimanju jednog ili više značenja. Najveći broj persizama karakteriše nulta semantička ekstenzija, što znači da je u korpusu zabilježeno dosta primjera koji su zadržali izvorno značenje u jeziku posredniku i jeziku primaocu. Veliki je, međutim, i broj onih persizama koji su pretrpjeli različite semantičke promjene. Te promjene su se najčešće manifestovale kao semantička restrikcija, odnosno sužavanje ili konkretiziranje značenja. Zanimljivo je da je do semantičke restrikcije češće dolazilo u jeziku primaocu nego u jeziku posredniku. Proširenje značenja ili potpuna promjena značenja može se posmatrati tek kroz manji broj primjera. Takve posuđenice su najčešće prvo dobijale prošireno značenje u osmanskome turskom, a u naš jezik ulazile sa jednim značenjem, koje ponekad nema veze sa izvornim. U nekim slučajevima motiviranost semantičke promjene je sasvim jasna, značenje nastaje direktnom asocijacijom ili poređenjem. Međutim, u nekim se primjerima motiviranost mnogo teže otkriva, kao u primjeru riječi pembe, gdje je nejasna poveznica između ružičaste boje i pamuka, koji je pritom bijele boje. Semantičke promjene u jeziku primaocu i jeziku posredniku ne mogu se uvijek sagledati u potpunosti, a sa sigurnošću se ne može utvrditi ni njihov etimološki semantički razvoj.

Mrežne stranice

Riječi perzijskog porijekla i njihov prijevod preuzet sa:

1. "Çehre". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=%C3%A7ehre>) (13. juli 2021)
2. "Badem". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=badem>) (13. juli 2021)
3. "Hafta". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=hafta>) (13. juli 2021)
4. "Zembil". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=zembil>) (13. juli 2021)
5. "Meyhane". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=meyhane>) (13. juli 2021)
6. "Dergah". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=dergah>) (13. juli 2021)
7. "Dürbün". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=durbin>) (13. juli 2021)
8. "Çarşı". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=%C3%A7ar%C5%9F%C4%B1>) (13. juli 2021)
9. "Meze". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=meze>) (13. juli 2021)
10. "Saz". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=saz>) (13. juli 2021)
11. "Hoca". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=hoca>) (13. juli 2021)
12. "Derviş". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=dervi%C5%9F>) (14. juli 2021)
13. "Zerde". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=zerde>) (14. juli 2021)
14. "Divan". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=divan>) (14. juli 2021)
15. "Nargile". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=nargile>) (14. juli 2021)
16. "Şişe". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=%C5%9Fi%C5%9Fe>) (14. juli 2021)
17. "Pembe". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=pembe>) (14. juli 2021)
18. "Revani". Nişanyan sözlük. 2002. (<https://www.nisanyansozluk.com/?k=revani>) (14. juli 2021)

Značenja perzijskih riječi u osmanskome jeziku preuzete sa:

1. "Abdest". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=abdest&t=%40>) (13. juli 2021)
2. "Çehre". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=%C3%A7ehre&t=%40>) (14. juli 2021)
3. "Badem". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=Badam&t=@>) (13. juli 2021)

4. "Hafta". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=hafta&t=%40>) (13. juli 2021)
5. "Zembil". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=Zenbil&t=@>) (13. juli 2021)
6. "Meyhane". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=meyhane&t=%40>) (13. juli 2021)
7. "Dergah". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=dergah&t=%40>) (13. juli 2021)
8. "Dürbün". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=Durbin&t=@>)
9. "Çarşı". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=%C3%A7arsu&t=%40>) (13. juli 2021)
10. "Meze". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=meze&t=%40>) (13. juli 2021)
11. "Saz". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=saz&t=%40>) (13. juli 2021)
12. "Hoca". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=hoca&t=%40>) (13. juli 2021)
13. "Derviş". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=dervi%C5%9F&t=%40>) (14. juli 2021)
14. "Zerde". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=zerde&t=%40>) (14. juli 2021)
15. "Divan". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=divan&t=%40>) (14. juli 2021)
16. "Nargile". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=Nargil&t=@>) (16. juli 2021)
17. "Şişe". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=%C5%9Fi%C5%9Fe&t=%40>) (16. juli 2021)
18. "Pembe". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=Penbe&t=@>) (16. juli 2021)
19. "Revani". Osmanlıca Türkçe Sözlük. 2007. (<http://www.osmanlicaturkce.com/?k=revani&t=%40>) (16. juli 2021)

Definicije pojmov u bosanskom jeziku preuzete sa:

1. "Dergah". Zeriislam. 2003. (<https://www.zeriislam.com/artikulli.php?id=896>) (16. juli 2021)
2. "Şişa". Wikipedia. 2021. (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Nargila>) (16. juli 2021)

Literatura

1. Çağatay E., Kuban D. (1998). Persian Influence in Turkish literature. Istanbul: Istanbul Chamber of Commerce.
2. Dursunoğlu, H. (2009). Türkiye Türkçesindeki Farsça Sözcükler ve Kullanım Şekilleri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
3. Filipović, R. (1986). Teorija jezika u kontaktu. Zagreb: Školska knjiga.
4. Haverić, Đ., Šehović, A. (2017). Riječi perzijskog porijekla u bosanskom jeziku. Sarajevo: Institut za jezik.

5. Škaljić, A. (1979). Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku. Sarajevo: Svjetlost.
6. Vajzović, H. (1999). Orijentalizmi u književnom djelu- lingvistička analiza. Sarajevo: Orijentalni institut.

THE INFLUENCE OF THE TURKISH LANGUAGE ON THE SEMANTIC ADAPTATION OF PERSIAN LOANWORDS IN THE BOSNIAN LANGUAGE

Abstract

The aim of this paper is to show the influence of the Turkish language on the semantic adaptation Persian loanwords in the Bosnian language. The introduction part of this paper gives a brief historical overview of the relationship between Persian, Turkish and Bosnian. This is followed by a section with a comparative semantic analysis showing Persisms that have retained their original meaning in Turkish and Bosnian, as well as those in which there have been partial or complete semantic shifts. The above examples show the original meanings in Persian, Turkish and Bosnian.

Keywords: *Persisms, Persian words, Turcisms, Orientalisms, loanwords*